

ОСНОВНІ ПОДІЇ БОЮ ПІД КРУТАМИ

Чан Б. Ф.

Науковий керівник – к. іст. н., доц. Бадєєва Л. І.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

E-mail: bych.chan @nure.ua

Анотація. Автор висвітлює трагічні сторінки історії України – бій під Крутами, коли 300 добровольців віддали своє життя за національну ідентичність та незалежність України. Незважаючи на значну чисельну перевагу більшовиків, бій тривав декілька годин і завершився великими втратами для останніх. Найбільш важливі результати дослідження включають розкриття впливу битви під Крутами на подальший розвиток подій у період формування Української Народної Республіки. Головні висновки стосуються значущості цієї події для формування сучасного політичного та культурного обличчя України.

Ключові слова: Бій під Крутами, трагедія, учасники бою, втрати, вшанування пам'яті.

Актуальність дослідження обумовлена не лише необхідністю відновлення минулого, але й його впливом на формування сучасної української ідентичності. У контексті сучасних наукових досліджень, зроблених Т. Квітославою, О. Любовцем, Д. Шмигалем та іншими, важливості розуміння історичних подій, особливо тих, що мають вплив на формування національної свідомості, вивчення битви під Крутами набуває особливого значення.

Мета роботи спрямована на розуміння і вшанування героїзму та самопожертви молодих українських захисників, які, хоч і були чисельно меншими, але з великою рішучістю та силою встали на захист незалежності своєї країни в боротьбі проти російсько-більшовицької агресії.

Бій під Крутами відбувся 29 січня 1918 р. біля залізничної станції Крути. Одночасно з ним у Києві розпочалось третє більшовицьке повстання, яке змусило у вирішальний момент розвернути підкріплення, направлене на цей напрям, на його придушення.

З українського боку в бою під Крутами приймали участь приблизно 500 бійців: 250–300 старшин та курсантів Першої української військової школи ім. Богдана Хмельницького; 114–130 добровольців першої сотні Куреня студентів Січових Стрільців; 60 вояків Куреня смерті; 80 бійців чернігівського вільного козацтва; кавалерійський загін. Їм протистояли шість-сім тисяч більшовиків

Бій тривав кілька годин і був успішним для оборонців української державності – наказ командування було виконано, стрімкий наступ ворога було зупинено і здійснено організований відступ, руйнуючи за собою колії й мости. Російсько-більшовицькі нападники втратили боєздатність на чотири дні. Агресор мусив підтягнути нові сили, відремонтувати підірвані й поруйновані мости та залізничні колії, і лише після цього продовжувати свій наступ на Київ, не так залізничним шляхом, як на реквізованих селянських возах, запряжених

кіньми, по розмоклій дорозі. Ця затримка ворога дала змогу українській делегації укласти Берестейський мирний договір, який врятував молоду українську державність.

Петро Гончаренко у спогадах свідчить, що втрати серед юнкерів становили 250 чол., студентської сотні – одна чота (до 30 осіб), а також 10 старшин. Проте за даними історика Ярослава Тинченка, це не відповідає дійсності – багато хто вцілів і відступив, з позицій було евакуйовано у трьох вагонах до 120 осіб поранених і контужених. Загальні втрати української сторони (убитими, пораненими та полоненими), за його оцінками, склали 127–146 осіб.

Один підрозділ студентів, який відступав до Києва, заблукав у темряві та випадково повернув до станції Крути, яка на той час уже була зайнята більшовиками. Вони потрапили в полон. Червоний командир Єгор Попов, розлючений значними втратами з боку радянських військ (близько 300 осіб), наказав ліквідувати полонених. За свідченнями очевидців, зі 27-ми студентів спочатку знущалися, а потім розстріляли.

Хоробрість та самопожертва героїв Крут стала прикладом для багатьох захисників України. Уже в березні 1918 р., після підписання Берестейського миру, за німецької окупації України та з поверненням уряду УНР до Києва, за рішенням Центральної Ради від 19 березня 1918 р. було вирішено урочисто перепоховати полеглих студентів на Аскольдовій Могилі в Києві. У Центральній Раді відбувся траурний мітинг, на якому виступали Михайло Грушевський, Аркадій Степаненко та інші політики, відбулася громадська жалоба.

У січні 2007 року Президент України Віктор Ющенко підписав Указ «Про вшанування пам'яті героїв Крут». Відтоді цей день відзначають на державному рівні.

Отже, пам'ять про героїв Крут є символом національної самостійності та героїзму, що зберігається в сучасному колективному українському свідомості. Визначено державними урядовими документами як день вшанування пам'яті героїв Крут, ця подія продовжує відзначатися на національному рівні, слугуючи невмирущим символом героїзму та національної самостійності.

Список використаних джерел

1. Квітослава Т. Коротко про бій під Крутами: факти. 24 Канал. URL: https://traditions.24tv.ua/biy-pid-krutami-korotko-fakti-pro-kruti_n1527053 (дата звернення: 08.11.2023).
2. Любовець О. Бій під Крутами в національній пам'яті: Збірник документів і матеріалів. Київ : ДП НВЦ «Пріоритети», 2018. 288 с.
3. Шмигаль Д. Бій під Крутами: п'ять важливих фактів - BBC News Україна. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55853090> (дата звернення: 08.11.2023).